

İnternet Ortamındaki Çocuklara Yönelik Sanat Etkinliklerinin Yaratıcılık Bakımından İncelenmesi¹

An Analysis of Art Activities for Children on the Internet in terms of Creativity

Yasemin FIRAT²

doi: 10.38089/iperj.2023.128

Geliş Tarihi: 24.02.2023

Kabul Tarihi: 30.03.2023

Yayınlanma Tarihi: 31.03.2023

Öz: Bu çalışmada sosyal medya alanlarından biri olan ve kullanıcı sayısının milyarlara ulaştığı bilinen Instagram uygulamasında kendisini okul öncesi öğretmenleri olarak tanıtan ve okul öncesi öğrencileri, öğretmenleri için etkinlik paylaşılan hesaplardaki sanat etkinlikleri incelenmiştir. Bu araştırmada internet ortamında paylaşılan sanat etkinliklerinde çocukların ne kadar inisiyatif alabildiği ne kadar etkin oldukları, sanal ortamda paylaşılan bu sanat etkinliklerinin çocukların özgün ürünler ortaya koymasına ne derece izin verdiği, çocuğun yaratıcılığına ne kadar hizmet ettiği incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden bir olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Instagram uygulamasında hesabı olan ve kendisinin okul öncesi öğretmenleri olduğunu belirten ve takipçi sayısı 50.000 üzerinde hesaplardan, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen 10 Instagram uygulaması hesabının 1 Aralık -31 Aralık 2019 tarihleri arasındaki sanat etkinliği paylaşımları incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu hesaplarda en çok “resimleri istenilen şekilde boyama” kategorisinde etkinlik paylaşıldığı saptanmıştır. Ayrıca incelenen paylaşımlarda yeni ve özgün bir ürün ortaya koymaya yönelik sanat içerikli etkinlik oranlarının çok düşük seviyede olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda, paylaşım yapan hesaplarda çocukların bağımsız bir şekilde bir etkinlik planlayıp, uygulamasına olanak sağlayacak ortamlar oluşturulmasına imkan sağlayacak etkinliklere hiç yer verilmediği görülmüştür. Paylaşımlarda çocukların yaşından beklenen acemice yapılmış çalışmalara, çocuğun inisiyatif almasına, kendi yeteneği doğrultusunda ve özgürce kendisini ifade edebileceği çalışmalara yer verilmediği görülmüştür. Özellikle bazı öğretmenlerin bu siteleri adeta kendi becerilerini yarıştırdığı birer vitrine hatta reklam alabilmeleri için ticari bir alana dönüştürdükleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, sanat etkinlikleri, yaratıcılık

Abstract: In this study art activities, which are in the accounts that introduce themselves as a preschool teacher and share activities for their preschool students and teachers on Instagram application, which is one of the social media areas and whose number of users is known to reach billions, are examined. In this study, how much initiative children can take in art activities shared on the Internet, how effective they are, how much these art activities shared in the virtual environment allow children to produce original products, and how much they serve the creativity of children were investigated. Document analysis method, one of the qualitative research methods, was used in the study. Art activity posts between 1 December-31 December 2019 of 10 Instagram application accounts selected by purposive sampling method from accounts with more than 50,000 followers, who have an account on Instagram application and who state that he is a preschool teacher were examined. As a result of the research, it was determined that most of the activities were shared in the category of “painting the pictures as desired”. In addition, it has been observed that the rates of activity with art content aimed at creating a new and original product in the analyzed posts are at a very low level. As a result of the research, it has been seen that there are no activities that will allow children to plan and implement an activity independently in the sharing accounts. It has been observed that in the posts, novice studies expected from the age of the children, taking the initiative of the child, the works in which he can express himself in line with his own ability and freely were not included. It has been observed that some teachers, especially, have turned these sites into showcases where they competed in their own skills, and even a commercial area in order to receive advertisements.

Key Words: Preschool education, art activities, creativity

¹ Bu çalışma 16-19 Eylül 2020 tarihlerinde gerçekleştirilen Uluslararası Pegem Eğitim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, İstanbul, Türkiye
minyase10@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6405-1355>

Giriş

Günümüzde medya teknolojileri ihtiyaç duyulan hemen her alanda rahatlıkla ulaşılabilen özellikleriyle kullanıcılarına yaşam pratiği içinde büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Özellikle son yıllarda internet paylaşım siteleri başta eğitim olmak üzere sağlık, kültür, edebiyat, vb. akla gelebilecek tüm alanlarda hizmet vermektedir. Teknolojik gelişmeler ile birlikte eğitimin temel ilke ve sınırlarını değiştirmekte ve yeni medya kendiliğinden alternatif bir eğitim alanı olarak ortaya çıkmaktadır (Ata ve Atik, 2016). Sosyal medya bu yeni medya alanlarının bir kolu olarak görülebilmekte, alanda bulunan önemli ihtiyaçlara cevap verebildiği gibi bazen yanlış yönlendirmelerle, popüler yaklaşımlar eğitim sistemlerinin amaç yöntem ve hedefleriyle çelişebilmektedir.

Sanat eğitiminin ilk ve ağırlıklı olarak yer aldığı eğitim kurumları hiç şüphesiz okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlardaki programlarda, ilkokul ve sonraki eğitim öğretim yaşamına hazırlık olmak üzere sanat etkinliklerine ağırlıklı olarak yer verilmektedir. Yapılan etkinlikler küçük, büyük motor gelişim, bilişsel, sosyal gelişimi, yaratıcılık gibi alanları geliştirmeye ve desteklemeye yöneliktir. Okul öncesi çağda yaratıcılığın geliştirilmesinde okul öncesi eğitiminin çocuklara belli kazanımlar edindirmesi ve farklı deneyimler sunabilmesi son derece önemli olmakla birlikte bunun olabilmesi için okul öncesi eğitiminin kalitesinin artırılması da gerekmektedir (Karlıdağ ve Gönen, 2019). Bu konuda Çoban ve İnan (2020) da yaratıcılığın gelişmesi için tek başına okul öncesi eğitimi almanın yeterli olmadığını, asıl olanın okul öncesi eğitiminin kalitesi olduğunun altını çizmiştir (Çoban ve İnan, 2020).

Küçük çocuklar için Akkurt ve Boratav yaratıcılık ve becerilerin gelişmesi adına sanat eğitiminin gerekli olduğunun altını çizmişlerdir (Akkurt ve Boratav, 2018). Okul öncesi çağdaki çocukların yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi için en uygun alan sanatsal faaliyetlerdir (Dikici, 2006). Bu nedenle okul öncesi eğitim programlarının önemli bir bölümünde el işi faaliyetleri adı altında sanat çalışmaları yer alır. Gövsa (1998) resim, el işi gerektiren sanat etkinlikleri çocukların hayal güçlerini kullanmayı teşvik ettiğinden dolayı hayal güçlerini de geliştirici etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bell (1997) aslında bütün çocuklarda yaratıcılık becerisinin olduğunu bu becerinin ortaya çıkabilmesi için çocuklara kendilerini ifade edebilecekleri uygun yaratıcı ortamların hazırlanması gerektiğini savunur. Zira yaratıcılık özgür ortamlarda gelişir; özgür ortamlardan kasıt çocuğun serbestlik içinde kendi tercihleri doğrultusunda malzemeler seçmesi, kullanması, biçimlendirmesi ve herhangi bir yetişkinin yönergesi, talimatı olmadan ortaya yeni özgün bir ürün çıkartmasıdır. Davis (1992 akt. Sak, 2014) yönlendirmeyi çoğunlukla sınır koymanın ve yasaklamanın takip ettiği bir süreç olarak açıklar ve yönlendirmenin sınır koymanın, yasaklamanın yaratıcılığı engelleyen tutumlar olduğunu belirtir.

Ayaydın'ın çocuktaki yaratıcılık ile görüşleri ilgi çekicidir, (2011) ona göre "... sanatsal bir yolla kendini ifade etme içtepisi, her çocukta, her ferte kendiliğinden vardır". Buradan şu çıkarımı yapmak mümkündür, her çocukta yaratıcılık bir şeyleri içinden geldiği gibi yapma şeklinde mevcuttur fakat o çocuğu katı sınırlar esnek olmayan kurullarla kuşattığınızda çocuk içindekileri dışa vuramayacak ve yaratıcılığı daha ortaya çıkamadan körelecektir. Çocukların bağımsız olarak yapabilecekleri, bilgileri ve imkanları göz önüne alındığında zaten ellerinde içlerindeki ortaya koyabilecekleri çok fazla alan bulunmamaktadır. Çocukların, kendini ifade edecek kelimeleri, fiziksel olarak yapabilecekleri, kısaca bir şeyler yapabilme kapasiteleri ve imkanları bir yetişkine göre çok kısıtlıdır. Bu bağlamda sanatsal faaliyetler çocuğa kendini özgürce ifade edebileceği eşsiz bir imkân sunmaktadır. Çünkü çocuğun gücü kaleme, fırçaya, boyaya yetebilir onları istediği gibi kullanabilir, istediklerini çizebilir, kesebilir, yapıştırabilir.

Sanatsal faaliyetler çocuklara kendilerini serbestçe ifade edebilecekleri imkan sunması açısından çok kıymetlidir. Öğretmenler özellikle okul öncesi öğretmenleri sınıfta yapılan sanat etkinliklerini planladıkları ve uyguladıkları için öğretmenlerin bu alandaki rolü çok büyük ve önemlidir. MEB okul öncesi eğitimi programlarında sanat etkinlikleri ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir (MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kitapçığı, 2013).

"Çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü kullanarak problem çözmesine, eleştirel ve çözüm odaklı düşünmesine olanak tanıyan etkinliklerdir. Sanat etkinlikleri aynı zamanda çocukların kendilerini ifade ederek iletişim becerilerini geliştirmesine yardımcı olur. Bunlara ek olarak sanat etkinlikleri çocuğun kendini, içinde bulunduğu kültürü ve diğer kültürleri daha iyi anlamasına olanak tanıyarak farklılıklara saygı duymasına da yardımcı olur. Küçük grup çalışması olarak planlanan, çocukların ilgi ve

gereksinimlerine yönelik olarak bireysel olarak da uygulanabilen etkinliklerdir. Sanat etkinlikleri bir öğrenme merkezinde yapılabileceği gibi gün içinde ayrı bir etkinlik olarak da yer alabilir. Süreç tek bir ürün ortaya çıkarmak amaçlı planlanmaz. Grubun sayısına ve özelliğine göre çeşitli etkinlikler ve etkinliklerle ilgili materyaller hazırlanmalı, çocuğa seçme fırsatı tanınmalıdır. Örnek etkinlikler: Çeşitli sanatsal tekniklerin ve artık materyallerin kullanıldığı kolaj ve üç boyutlu çalışmalar, kesme, yırtma-yapıştırma, boyama çalışmaları yapılabilir, bir sanatçının atölyesi ziyaret edilebilir, bir müze veya galeriye gezi düzenlenebilir.”

Son yıllarda Instagram uygulamasının kullanıcılarının sayısının artmasıyla birlikte Instagram ile ilgili bilimsel alanda pek çok araştırma gerçekleştirilmiş olmasına karşın ülkemizde yapılan Instagram uygulamasındaki okulöncesi öğrencilerinin sanat etkinlikleri ve yaratıcılıklarıyla ilgili doğrudan bir araştırmaya rastlanılmamıştır bu sebeple alan yazındaki benzer araştırma örneklerine yer verilmiştir. Yılmaz (2019) Instagram uygulamasında “Çocuk ve Oyun” etiketiyle ilgili yapılan 300 paylaşımı incelemiş ve araştırma sonucunda paylaşımlarda, ince ve kaba motor becerilerinin gelişimini içeren oyunlara sıklıkla yer verilmesine karşın hareketlilik gerektiren oyun paylaşımlarının sınırlı olduğu bulunmuştur.

Kesicioğlu (2019) Instagram uygulamasıyla ilgili bir araştırma gerçekleştirmiş ve araştırmasında Instagram uygulamasında “okul öncesi” etiketiyle paylaşılan 500 paylaşımı incelemiştir. Araştırma sonucunda çocukların yüzlerinin açık bir şekilde görüldüğünü, daha çok kadınların paylaşımda bulunduğunu, okul öncesi etiketiyle paylaşım yapanların daha çok öğretmenler olduğunu, paylaşılanların daha çok eğitsel içerikler olduğunu bulmuştur. Benzer bir çalışma Civelek ve Uyanık (2020) tarafından gerçekleştirilmiş, Instagram uygulamasında “Okul Dışında Gün” kapsamında yapılan 250 etkinlik incelenmiştir. Araştırmada 2019 ve 2020 yılında gerçekleştirilen etkinlikler incelenmiş, 2019 yılında yapılan etkinliklerin daha çok çeşitli olduğu bulunmuş, her iki yılda da yapılan etkinliklerin en çok sanat, oyun ve fen alanında olduğu görülmüştür.

Uyanık-Aktulun ve Elmas’ın 2019 yılında sosyal medya araçlarının okul öncesi eğitimde kullanımıyla ilgili yaptığı derleme çalışmasında sosyal medya araçlarının okul öncesi eğitimde kullanımına ve etkilerine yönelik daha derinlemesine araştırmalar yapılmasını tavsiye etmiştir. Bu araştırma gün geçtikçe kullanımı daha çok artan Instagram uygulamasındaki öğretmenler tarafından paylaşılan, öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerine yaptırdıkları sanat etkinliklerinin yaratıcılık bakımından incelenmesini amaçlayarak alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okul öncesi ve ilkokulda görev yapan pek çok öğretmen internet ortamında yer alan çeşitli sanat etkinliklerine günlük planlarında yer vermektedir. Hatta birçok öğretmen sınıfında yaptırdığı etkinlikleri çeşitli internet sitelerinde yayınlamaktadır. Araştırmanın problem cümlesi: Sanal ortam olarak da nitelendirilen internet ortamında pek çok örneği olan bu sanat faaliyetlerinde çocuklar ne kadar inisiyatif alabiliyor, bu etkinlikler çocukların yaratıcılığına ne kadar hizmet ediyor? Okul öncesi dönemde sanat eğitimi çalışmaları uygun bir şekilde hazırlandığında çocukların yaratıcılıklarını geliştiren önemli bir eğitim aracına dönüşebilmektedir. Bu çalışmada MEB’in hedefleriyle ne kadar örtüştüğünün yanı sıra, internet ortamında paylaşılan sanat etkinliklerinde çocukların ne kadar inisiyatif alabildiği, sanal ortamda paylaşılan bu sanat etkinliklerinin çocukların özgün ürünler ortaya koymasına ne derece izin verdiği çocuğun yaratıcılığına ne kadar hizmet ettiği incelenecektir.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan hesaplarda pek çok etkinlik yer almakla birlikte (hareketli oyun, drama, müzik vb.) drama, müzik de birer sanat etkinliği olmasına rağmen konunun dağılmaması ve her birinin başlı başına bir araştırma konusu olabilecek nitelikte olması sebebiyle sanat etkinlikleri başlığı altında yer verilen el işi çalışmaları seçilmiştir. Sanat etkinliklerinden kasit el işi faaliyetleri başlığı altında yer alan kesme-yapıştırma, kağıt katlama, artık malzemelerden yeni bir ürün oluşturma, çeşitli boyama tekniklerinin kullanıldığı (serbest resim yapma boyama, hazır verilen resimlerin yönergelere göre boyanması, vb) çeşitli el işi faaliyetleridir.

Sınırlılıklar

Araştırma Instagram uygulamasında hesabı olan ve takipçi sayısı 50.000 üzerinde olan okul öncesi öğretmenlerinin 1 Aralık -31 Aralık 2019 tarihleri arasındaki paylaştıkları sanat etkinlikleri paylaşımlarıyla sınırlıdır.

Sayıtlar

Hesaplarda belirtilen takipçi sayılarının doğru olduğu, verilen örneklerin uygulandığı, öğretmenlerin programlarında kullandıkları varsayılmıştır. Araştırmacı, devlet veya özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sanatsal faaliyetlerini yürütürken bu yaratıcılığı geliştirici ya da engelleyici unsurlara dikkat edip etmediğine sınıfın içine girmeden, öğretmenleri sınıf içinde gözlemlemeden tam olarak tespit edilemeyeceğinin farkındadır. Öte yandan bu araştırmanın sanal ortamda paylaşılan ya da tavsiye edilen sanat etkinliklerinde yaratıcılığı geliştirici ya da engelleyici unsurların göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı hakkında önemli bir fikir vereceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırma Grubu

Araştırma Evrenini Instagram uygulamasında hesabı olan ve okul öncesi eğitiminde sanat etkinliği örnekleriyle ilgili paylaşım yapan hesaplar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise Instagram uygulamasında okul öncesi sanat etkinliği paylaşımı yapan ve takipçi sayısı 50.000 üzerinde olan hesaplardan amaçlı örnekleme metoduyla 10 tane Instagram hesabı seçilerek oluşturulmuştur. Tarih aralığı olarak da 1 Aralık -31 Aralık 2019 tarihleri arasındaki paylaşımlar seçilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen hesaplardaki sanat etkinliklerinin resimleri toplanmış ve etkinliklerin nasıl yapıldığına, çocukların ne kadar inisiyatif alabildikleri incelenmiştir. Etkinliklerin yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, açık uçlu olup olmamalarına göre sınıflandırılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Kendilerini devlet okullarında çalışan okul öncesi öğretmenleri olarak belirten ve hesaplarında sınıflarında yaptıkları sanat etkinliklerini paylaşan 10 adet hesap incelenmiştir. Instagram uygulamasında okul öncesi sanat etkinliği paylaşımı yapan ve takipçi sayısı 50.000 üzerinde olan 10 tane Instagram hesabı seçilmiş ve seçilen hesaplardan 1 Aralık -31 Aralık 2019 tarihleri arasında yaptıkları paylaşımlar incelenmiş ve Tablo 1’ de gösterilmiştir.

Tablo 1. Instagram hesaplarından paylaşılan sanat etkinliklerinin içerikleri

Hesap	Renkleri Tanıma, Yerinde Kullanma	Verilen yönergeyi aslına uygun olarak uygulama	Resimleri verilen örneğe göre boyama	Kesme Yapıştırma	Üründe küçük bir kısmı çocuk tarafından serbestçe yapılan etkinlikler
1	1	7	3		2
2		1	2		
3	1	1			
4		6	3		
5		2		1	
6		1	1	2	
7			3		
8			11	3	
9	2	1	1	1	2
10		1		1	1
Toplam Etkinlik Sayısı	4	20	24	8	5
Toplam E. Yüzdesi	6.5	32.7	39.3	13.11	8.1

Tablo1’de görüldüğü üzere en çok paylaşılan faaliyetler %39,3 ile “Resimleri gerektiği biçimde boyama” türündedir. Astronot resminin boyanması, kartona çizilmiş dış resminin dış fırçasıyla beyaza boyanması, paten yapan bir ayının boyanması, hazır olarak meyve resimlerinin çizildiği ve tacın kesildiği yerli malı tacının meyvelerini boyama, çocukların sevdiği bir çizgi film kahramanının taç halinin boyanması, kardan adamın boyanması gibi faaliyetler bu etkinliklerin örneklerindedir. Bunu %32,7 oran ile “Verilen yönergeyi aslına uygun olarak uygulama” takip etmektedir. Kağıda pamuk yapıştırılması, kağıtta belirtilen yere sim yapıştırılması, öğretmen tarafından kesilmiş şekillerin belirtilen örnekteki gibi yapıştırılması “Verilen yönergeyi aslına uygun olarak uygulama” kategorisindeki etkinlik örneklerindedir. Öğretmenlerin uyguladığı tüm faaliyetleri paylaşmama olasılığı da göz önünde bulundurularak şunu söylemek mümkündür: aslında sanat etkinlikleri çocuğu serbest ve özgür bırakarak yaratıcılığın geliştirilmesi için çok önemli bir etkinlikken gerçekte uygulanan bunun tam aksidir. Toplam 61 etkinlikten sadece 5’i (%8.1) ürünün bir iki basamağında çocuğun kendi tercihlerini yapmasına izin veren etkinliklerdir. Bu etkinliklerden biri bir sanat galerisinden gelen bir eğitimciyle kilden maske yapılmasıydı. Maskenin kaş, göz, kafa ve ağız kısmının yapımı çocukların inisiyatifine bırakılmıştı.

Okul öncesi eğitimde önemli kazanımlardan biri olan makas kullanma becerisini geliştirmeyi hedefleyen etkinliklerin oranının çok düşük olması (%13,11) bir yana bazı kesme yapıştırma etkinliklerinin bir yetişkin/öğretmenin elinden çıkmış gibi düzgün olması üzerinde durulması gereken önemli bir konu olarak değerlendirilebilir.

Etkinliklerin birçoğunun başka kaynaklardan alındığı görülmüş, hatta hesap sahiplerinin kendilerine aitmiş gibi bir ifade ile kaynak gösterilmeden yayınlandığı saptanmıştır. İncelenen pek çok hesap aynı zamanda birbirlerinin hesaplarını da takip etmekteydi.

140 bin takipçisi olmasına rağmen 3 numaralı hesabın incelenen dönemde kendisinin ürettiği hiçbir sanat etkinliğine dair paylaşım yapmadığı saptanmıştır. Ayrıca bu hesapta paylaşılan etkinliklerin neredeyse tamamı başka hesaplardan alıntılardan oluşmaktadır. Fakat alıntı olmasına rağmen gönderinin kime ait olduğu özellikle belirtildiği ve teşekkür edildiği saptanmıştır. İncelenen dönemde özellikle bazı hesaplarda paylaşılan etkinlik sayısı daha fazla olmasına karşın tabloda az sayıda etkinlik bulunmasının nedeni, paylaşılan etkinliklerinin sadece öğretmenler ya da yetişkinler tarafından yapılabilecek olmasıydı.

8. hesapta neredeyse başkalarına dair hiçbir paylaşım yoktu tüm paylaşımlarını kendi üretmişti. Bu paylaşımlar genelde kış mevsimi için kış tacı hazırlama, yerli malı haftası için yerli malı haftası tacı hazırlama değişik belirli gün ve haftalarla ilgili boyama sayfası oluşturma şeklindeydi.

Tartışma ve Sonuç

Sonuç olarak Instagram ortamında okul öncesi öğretmeni olarak çalıştıklarını belirten öğretmenlerin kendi sınıflarında öğrencilerine yaptırdığı ve Instagram üzerinden paylaştığı sanat etkinliklerinin MEB’ in (2013) “Çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü kullanarak problem çözmesine, eleştirel ve çözüm odaklı düşünmesine olanak tanıyan etkinlikler” olarak tanımladığı etkinliklerden uzak olduğu görülmektedir. Çocuktan verilen örneklerin benzerlerini yapmaları, öğretmen tarafından açıkça dile getirilmese bile, örneğe ne kadar çok benzerse o kadar başarılı kabul edildiği mesajının verildiği bir ortamda çocuğun yaratıcılığının geliştirilebilmesi mümkün olmayacaktır. Bu noktada Kesicioğlu’nun (2019) araştırma sonucunda dile getirdiği okul öncesiyle en çok özdeşleşen kelimelerin oyun ve eğlence olduğu ve bu durumun aslında okul öncesi eğitiminin yaratıcılık boyutunun göz ardı edilmesiyle ve okul öncesi eğitiminin akademik ve gelişimsel yönünün dikkate alınmayışının bir kanıtı olabileceğinin altını çizmesi çok manidar ve bu araştırma sonucuyla çok ilgili ve benzer sayılabilir.

MEB’in Okul Öncesi Eğitim Programı kitapçığında (2013) “Öğretmenlerin, öğrenme sürecinde çocukların plan yapmalarına, uygulamalarına, düzenlemelerine, sorgulamalarına, araştırmalarına, tartışmalarına ve üretmelerine mümkün olduğu kadar çok olanak tanımları gerekmektedir.” ifadesi geçmektedir. Burada çocukların bağımsız bir şekilde bir etkinlik planlayıp, uygulamasına olanak sağlayacak ortamlar oluşturulması sanat etkinlikleri açısından son derece önemlidir, fakat incelenen hesaplarda bu tarz etkinliklere hiç yer verilmediği görülmüştür. Civelek ve Uyanık’ın (2020)

Instagramdaki “Okul Dışarıda Günü” etkinliklerini incelediği araştırmasında 2019 yılında gerçekleştirilen çoğu etkinliğin öğrencilerin el baskısı yapması şeklinde olduğunu tespit etmişlerdir. Buradan da sanat etkinlikleri adı altında yapılan etkinliklerinin büyük çoğunluğunu öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir alan olmaktan uzak sınırları olan yapılandırılmış etkinlikler olduğu anlaşılabilir.

Kesicioğlu (2019) araştırmasında okul öncesi etiketiyle en çok paylaşım yapan kişilerin mesleklerinin “öğretmen” olduğunu belirtmiştir. Eğer öğretmenlerin yaptığı paylaşımlar yanlış, faydasız, ya da çocuğun herhangi bir gelişim alanı için zararlı öğeler içeriyorsa ve bu doğru olmayan etkinlik örneklerini pek çok öğretmen, veli, eğitimci beğeniyorsa burada ki bir yanlış pek çok yanlışta daha kapı açıyor demektir. “Öğretmen özellikleri okul öncesi eğitiminin niteliğini ve çocuğun gelişimini etkileyen en temel belirleyicilerden biridir (MEB Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013)”. Eğitimde öğretmenin rolü her zaman çok önemlidir fakat öğrencinin yaşı küçüldükçe hele de okul öncesi gibi öğretmenin aynı çocuklarla kesintisiz çok uzun süre geçirdiği ve etkinliklerin seçiminin, planlanmasının, uygulanmasının tamamıyla öğretmenin seçimine kaldığı bir sistemde öğretmenin rolü çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesinde gerçekten son derece önemlidir.

MEB’in Okul Öncesi Eğitim Programı Kitapçığında (2013) “Sanat etkinlikleri aynı zamanda çocukların kendilerini ifade ederek iletişim becerilerini geliştirmesine yardımcı olur.” ifadesi geçmektedir. İncelenen sanat etkinliklerinde görülen çocuğun kendi fotoğrafının etrafını kesip bir yere yapıştırması ya da sadece bir kâğıttaki şekilleri gerektiği gibi boyaması esnasında iletişim becerilerini geliştirecek çok fazla fırsat olabileceği düşünülmektedir.

MEB’in sanat etkinlikleri için belirlediği kazanımlardan biri de çocuğun kendi kültürünü ve farklı kültürleri tanımasına olanak sağlamasıyla ilgiliydi. Okul öncesi eğitimde çeşitli belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlikler yer almaktadır, araştırma için belirlenen 1-31 Aralık tarihi, 7-17 Aralık Mevlana haftasını içerdiği için, incelenen hesaplarda Mevlana ile ilgili etkinlikler de görülmüştür. Bu etkinlikler boyama ve basit kesme yapıştırma çalışmalarıdır ibaret olmasına rağmen kültürel öğeler taşıdığı için bir derece kıymetli bulunmuştur.

Sanat etkinliklerinde amaç tek bir ürün ortaya çıkarmak değildir önemli olan o ürünün ortaya çıktığı süreçtir (MEB Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013). Öte yandan incelenen hesaplarda paylaşılan resimler genellikle bitmiş ürünlerin, etkinliklerin resimlerinden oluşmaktaydı. Sanat etkinliği için belirlenen bir diğer MEB kazanımına göre sanat etkinliklerinde çocuklara seçme fırsatı sunulması gerekmektedir. Bütün çocukların aynı etkinliği boyadığı ya da öğretmen tarafından kesilmiş parçaların, verilen örnekteki gibi yapıştırılması gereken etkinliklerde çocuğa seçme fırsatının tanınmadığı açıkça görülmektedir. Ayrıca Uyanık ve Civelek’in (2020) Instagram uygulamasında “Okul Dışarıda Günü” etkinliklerini incelediği araştırmasında dahi 2020 yılında en çok pasif etkinliklerin, en az sayıda ise aktif etkinliklerin gerçekleştirildiği görülmüştür bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Benzer şekilde Yılmaz’ın (2019) Instagramda “Çocuk ve Oyun” etiketiyle yapılan paylaşımları incelediği araştırmasında yapılan paylaşımlarda genel olarak çocukların motor gelişimlerini (ince motor, el göz koordinasyonu) destekleyen etkinliklere yer verildiği görülmüştür aslında oyun olan bu etkinliklerin kısmen hareketlilik gerektiren ama aslında durağan olan etkinlikler olduğu saptanmıştır. Bu araştırma sonucu da sanat etkinliği ya da oyun etkinliği fark etmeksizin çocukları daha özgür daha serbest bırakmak yerine daha pasif ve sınırlı bir alanda tuttuğunu göstererek araştırma sonucunu desteklemiştir.

Öğretmenlerin paylaştığı etkinliklerde dikkat çeken nokta her bir çalışmanın tek bir elden çıkmışçasına, çok muntazam kesilmiş, boyanmış, yapıştırılmış, çocuğun elinden çıkması imkânsız ürünler olmasıydı. Paylaşımlarda çocukların yaşından beklenen acemice yapılmış çalışmalara, çocuğun inisiyatif almasına, kendi yeteneği doğrultusunda ve özgürce kendisini ifade edebileceği çalışmalara yer verilmediği tespit edilmiştir. Özellikle bazı öğretmenlerin bu siteleri adeta kendi becerilerini yarıştırdığı birer vitrine hatta reklam alabilmeleri için ticari bir alana dönüştürdükleri görülmüştür.

Öte yandan bu çalışmaların çocuklara ne gibi katkıları olabilir diye düşünüldüğünde artık maddelerin değerlendirilmesiyle bir şişe kapağının şapkaya, tuvalet kağıdı rulusunun penguene dönüşmesi gibi, çocukların çevrelerine gördükleri her türlü maddeyi, objeyi dönüştürülebilecek bir malzeme olarak görmelerine yardımcı olabilir.

Şüphesiz işini çok seven öğretme aşkıyla, tek isteği öğrencilerine faydalı olabilmek olan birçok öğretmenimiz bulunmaktadır. Öte yandan, Instagram gibi pek çok sanal ortamın aynı zamanda pek çok kişi ve kurum tarafından bir gelir kapısı olarak görüldüğü de aşikardır. Öğretmenlerin bu noktada çok hassas davranarak öğrencilerin gelişimini ve yaratıcılığını geliştirecek etkinlikler üretmeye öncelik vermesi çok büyük önem taşımaktadır. Eğer bazı öğretmenler sanal ortamı bir gelir kaynağı olarak görüyorsa da zaten maaş alarak öğretmenlik yaptığı çocukların resimlerini kullanarak değil kendi yetenekleri ve imkanlarını kullanarak paylaşım yapmalarının daha etik olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akkurt, S., ve Boratav, O. (2018). Neden sanat eğitimi? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 54-60.
- Ata A., ve Atik A. (2016). Alternatif bir eğitim-öğretim ortamı olarak video paylaşım siteleri: üniversitelerdeki youtube uygulamaları, *Social Sciences (NWSASOS)*, 11(4), 312-325.
- Ayaydın, A. (2011) Çocuk gelişiminde bir oyun olarak sanat ve resim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 10(37), 303-316.
- Bell, K. (1997). *Creativity: a mode of thinking*. Greenville. South Carolina Home School: Bob Jones University Pres.
- Civelek, P., ve Uyanık, G. (2020). Okul öncesi eğitimde ‘Okul Dışarıda Günü’ etkinliklerinin incelenmesi: Covid-19 pandemisinin etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 3(2), 116-134. <http://doi.org/10.33400/kuje.814337>
- Çoban, Ç., ve İnan, H. Z. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 24(83), 137-163.
- Dikici, A. (2006) Sanat eğitimi ve öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 31(139), 3-9.
- Dündar, H., ve Ceylan, A. (2013). Ulusal sınıf öğretmenliği eğitimi sempozyumu (USOS) bildirilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi.
- Gövsal, İ., A. (1998). *Çocukta zihinsel gelişim*, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Karlıdağ, İ., ve Gönen, M. (2019). Okul öncesi eğitim ortamının kalitesinin çocukların yaratıcılığına etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(4), 928-960.
- Kesicioğlu, S., O. (2019). Instagramda “okul öncesi” etiketiyle yapılan paylaşımların incelenmesi. 6. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB yayıncılık.
- Sak, U. (2014) *Yaratıcılık gelişimi ve eğitimi*. Ayrıntı Basımevi, Ankara.
- Ulutaş, İ., ve Ersoy, Ö. (2004) Okul öncesi dönemde sanat eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 1-12.
- Uyanık-Aktulun, Ö., ve Elmas, R. (2019). 21. Yüzyıl okul öncesi öğretmenleri için sosyal medya araçları: Muhtemel faydalar, *Temel Eğitim Dergisi*, 1(4), 6-20.
- Yılmaz, A. (2019). Instagramda “çocuk ve oyun” etiketiyle yapılan paylaşımların incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(1-A), 7-22.

Extended Abstract

Introduction

As technological developments continue to shape our modern world, various traditional activities have transitioned to the virtual realm. Art education is no exception, as it has increasingly moved to online platforms, in addition to physical classrooms. This study focuses on analyzing art activities posted on Instagram accounts catering to preschool children, as Instagram is one of the largest social media platforms globally, with billions of users.

The primary objective of this research is to evaluate how virtual art activities posted on Instagram (by preschool teachers) accounts foster to preschool children's creativity. Specifically, this study examines how much initiative preschoolers demonstrate in these activities, how actively they engage with them, and to what extent these virtual art activities enable them to produce original and unique products or how those activities help to improve their creativity. Therefore, static and dynamic visual posts related to art activities analyzed.

Problem Statement

The aim of the study is to find out how much initiative children can take in art activities shared on the Internet, how effective they are, how much these art activities shared in the virtual environment allow children to produce original products, and how much they serve the creativity of children.

Method

The research methodology employed is document analysis. Document analysis is a qualitative research method that involves examining written or recorded materials, such as books, reports, speeches, and social media posts. Researchers use this method to gain insight into a particular topic or issue by analyzing the content of these documents. The analysis may focus on themes, patterns, or relationships between different ideas presented in the documents. In this context, preschool teachers' social media accounts and their posts examined.

Research Group

The research aimed to investigate ten different Instagram accounts that identified themselves as preschool teachers and had more than 50,000 followers. The posts in the research were selected the date between December 1, 2019, and December 31, 2019.

Data Analysis Technique

In this study, a qualitative research method known as document analysis was used in order to examine the art activities that were posted on Instagram accounts by preschool teachers. The images of the art activities were collected and analyzed to investigate how they were conducted, and the level of initiative demonstrated by the children participating in them. Furthermore, the activities were classified according to whether they were structured, semi-structured, or open-ended, based on their characteristics.

Discussion and Conclusion

Based on the analysis of Instagram posts by preschool teachers sharing art activities that they did with their students; it can be observed that these activities are not in line with the activities defined by the Turkish Ministry of National Education (MoNE) as those that enable children to use their creativity and imagination to solve problems and think critically and solution-oriented. In an environment where children are expected to produce work that closely resembles the provided examples and are praised for doing so, there is little opportunity for children to develop their creativity.

The MoNE's Preschool Education Curriculum booklet (2013) emphasizes the importance of providing children with as many opportunities as possible to plan, implement, organize, question, research, discuss, and create during the learning process. However, the analyzed Instagram accounts did not feature any activities that facilitate such opportunities.

Kesicioğlu (2019) states that individuals who share posts with the preschool tag on Instagram are mostly teachers. If the activities posted by these teachers contain incorrect, useless, or harmful elements for any area of a child's development and are liked by many teachers, parents, and educators, then this

wrong example could lead to many other wrong examples. In the context of preschool education, where teachers spend a considerable amount of uninterrupted time with the same group of children and are responsible for selecting, planning, and implementing activities, the teacher's role is crucial in developing children's creativity.

The MoNE's Preschool Education Curriculum booklet (2013) states that art activities also help children develop communication skills by allowing them to express themselves. However, the analyzed art activities, such as cutting out their own photo and pasting it somewhere or simply coloring shapes on paper, do not seem to provide many opportunities for developing communication skills. In addition, even in the study of Uyanık and Civelek (2020) in which they examined the "Away from School Day" activities on Instagram application, the fact that the most passive activities and the least number of active activities were carried out in 2020 supports the result of this research. Similarly, in the research conducted by Yılmaz (2019) in which he examined the posts made with the "Children and Play" tag on Instagram, it was observed that the posts made generally include activities that support the motor development of children (fine motor, hand-eye coordination). activities were found. The result of this research supported the research result by showing that it keeps children in a more passive and limited area, rather than leaving them more free, regardless of art activity or game activity.

One of the outcomes defined by the MoNE for art activities is to allow children to learn about their own culture and other cultures. Various activities related to specific days and weeks are included in preschool education. For the period of December 1-31 and December 7-17, which includes the Mevlana week, the analyzed Instagram accounts also featured Mevlana-related activities. Although these activities only involved basic coloring and cutting and pasting exercises, they were considered valuable because they contained cultural elements.

The research findings indicate that the main purpose of art activities is not to create a single product, but the process of creating that product. However, the shared pictures on social media platforms mostly consist of finished products rather than the process of creating them. In addition, the research shows that children should be given the opportunity to make choices during art activities, but in many cases, children are not given the opportunity to choose in activities where all children are expected to paint the same picture or assemble parts cut by the teacher.

The research also reveals that passive activities are more common than active activities, which is consistent with the results of other studies. The activities posted mostly support children's motor development (fine motor skills, hand-eye coordination) but are partially stationary activities that require some movement. These findings suggest that, regardless of whether the activity is an art or play activity, children are not given the freedom to express themselves and are kept in a limited and passive environment.

Finally, the research indicates that the activities posted can help children see every material and object around them as a material that can be transformed. However, teachers should prioritize producing activities that will develop their students' creativity and skills, rather than turning social media platforms into a source of income.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

